

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. An, & quatenus Angelus seipsum & alios Angelos, & Deum
cognoscat naturaliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

gentia seu libera, & cogitationes cordium, & mysteria gratiæ, esse illis naturaliter ignota in seipsis. Quia non habent omnia futura in æternitate sibi presentia, ut Deus. Neque voluntas creaturæ rationalis, à qua sola pendent cogitationes cordium, illis subiacet, ut Deo. Multoque minus voluntas diuinæ, à qua sola dependent mysteria gratiæ.

SECTIO I.

An et quatenus Angelus seipsum, & alios Angelos, & Deum cognoscat naturaliter?

Quænam Angelus est naturaliter cognoscere seipsum?

DICO primò, Angelum quemlibet se suaque omnia accidentia naturalia, atque alios omnes Angelos, & animas racionales, gerere, proprie, & intuitiue posse cognoscere naturaliter: etsi non adæquatè & comprehensiuè.

Prima pars est communis Theologorum affirmantium prædicta omnia esse valde proportionata naturæ Angelicæ; cum sint per se naturaliter intelligibilia, & natura Angelicæ sit perfectè intelligens, multoque præstantior, quam animæ rationalis sensibus alligata, & se suaque ac cetera spiritalia imperfectè tantum & confusè cognoscens. Confirmatur, quia enim Angeli sunt completè intelligentiæ, valde perfectæ: non est illis neganda aliqua cognitio, nisi quam vel ratio naturalis cuiusdam, vel reuelatio diuina, aut traditio certa doceat conuenire illis non posse. At huiusmodi non est cognitio germana & intuitiua prædictorum. Nam ratio potius suadet ea, quippe immaterialia, & eiusdem ordinis naturalis, esse valde proportionata intellectui Angelico. Scriptura verò, & traditio diuina, vel sanctorum Patrum, negat tantum Angelis claram & propriam cognitionem naturalem mysteriorum gratiæ, cogitationum cordis, & futurorum librorum, eo sensu qui inferius declarabitur. Quod autem allegatur ex Iustino Martyre in libro Responsorum ad Christianos q. 76. Nec animus animum videt, nec Angelus Angelum, &c. mendosum est, ut rectè ostendit Suar. lib. 2. cap. 2. num. 12. Ibi enim quæ Iustinus immediate ante, & iterum proxime post verbe citata, contrarium de animo dicit, & expressis verbis affirmat. Auctores vero imperfecti operis in hæc haum homil. 5. in fine, dicit quidem Angelum, si voluerit, non videri à diabolo. Sed non negat, quod etiam naturaliter videri possit, si non impediat. Et cum addit, occultationem illam fieri secundum Dei dispensationem, illamque specialiter tribuit bonis Angelis, videtur loqui de virtute diuina & præternaturali.

Iustin.

Suar.

Pseudo-Chryso.

Secunda pars, quod Angelus non cognos-

cat prædicta omnia comprehensiuè, patet supposita definitione comprehensiuæ cognitionis: quæ est, ut res cognoscatur omnino quantum cognoscibilis est, ita ut nihil penitus lateat ex quo possit melius cognosci. At Angeli non ita norunt obiecta supra dicta. Quia non norunt quid sit & quidditatiuè, quantum v. g. extendat se potentia obediencialis naturæ Angelicæ, vel animæ rationalis, & ad quænam & quam multos effectus supernaturales eleuari possit. Qui effectus, cum sint in substantia supernaturales, excedunt, etiam singuli, naturalem Angeli capacitatem, ita ut non possint naturaliter ab ipso cognosci. Non potest autem perfectè & quidditatiuè cognosci obediencialis potentia, non cognoscendo quidditatiuè & perfectè ipsius termino. Sic etiam non norunt distinctè & perfectè, quam multi & diuersi specie actus naturales possint elici ab intellectu Angelico vel humanæ tota æternitate à parte post. Quippe qui sunt infiniti. Infinitum autem non potest distinctè cognosci & comprehendi ab intellectu finito. Item non possunt perfectè cognoscere dependentiam sui, & eorum aliarum, à Deo. Quia hæc non potest perfectè cognosci, nisi cognoscatur quidditatiuè actio Dei creatantis & conseruantis. Hæc autem naturaliter non potest cognosci quidditatiuè ab Angelis, ut mox dicemus. Non possunt etiam naturaliter cognoscere distinctè & perfectè, quam multarum formarum substantialium specie diuersarum sit capax materia prima: quippe quæ est capax infinitarum. Quare ne minimum quidem è compositis substantialibus tali materia constantibus comprehendunt. Conferunt nobis hac in parte Ioan. de Salas 1. 2. tr. 2. disp. 4. sect. 6. num. 89. citans Ocamum in hanc sententiam, nec improbens, sed defendens contra Oquandum & alios dissentientes.

Non cog. noscitur cognoscitur.

Salas.

Suar. Valquez. Molina.

Dico secundò, Angelum ex seipso, & ex aliis Dei effectibus, posse venire naturaliter in Dei cognitionem: non tamen intuitiuam, neque quidditatiuam & propriam, sed confusam tantum & analogicam. Ita Suar. lib. 2. cap. 17. & sequent. Vasq. disp. 206. cap. 1. Molina ad art. 3. q. 56. conclus. 2. & alii communiter.

Prima pars facilis est. Si enim homines inuisibilia Dei conspexerunt per ea quæ facta sunt, ut ait Apostol. Rom. 1. v. 20. quanto magis Angeli perspicaciores hominibus? variis autem modis potest Angelus ex seipso & ex aliis creaturis Deum cognoscere. Pri-

Angelus potest venire naturaliter in Dei cognitionem: id est, naturaliter.

mo, quia cognoscit euidenter se & alia creata non esse a se, sed producta ex nihilo vi alicuius entis a se. Quod ipsum potuit intelligere primo momento quo fuit. Rotuit enim videre se primo in instanti creationis suae, seruato tantum naturae ordine inter obiectum vel potentiam, & actum cognoscendi. Atque ita experimento cognouit, se non esse a se; sed a Deo pendere. Non tamen vidit creationem ipsam, vt nec videt deinceps naturaliter conseruationem qua permanet, neque diuinum concursus immediatum quo concurrat cum ipso, & cum aliis causis secundis. Hanc enim penitus diuina sunt, & non magis possunt videri naturaliter, quam Deus ipse: licet possint alio modo cognosci.

Angelus se
cognoscit
primo in
stanti crea-
tionis.

Consensum tamen est, vt Angelus viderit primum suum esse. Quia in primo instanti creationis habuit perfectam intelligentiam, & potuit cognoscere esse proprium cum illa determinatione, scilicet quod antea illud non cognoscebat. Nam iste actus reflexus simul cum alio esse potuit ab initio in Angelo. Neque suspicandum est, quod Deus non concurreret cum Angelo ad illum elicendum. Deus enim secundum exigentiam causarum secundarum operari solet. Quare Angelus videns & cognoscens creatus est, iamque meminit suae originis, quam statim ab initio cognouit.

Secundo, potuit etiam facile intelligere se & alia creata non esse a se, cum habeant esse adaequatum, atque etiam, temporaneum vt experimento didicit in sua & mundi creatione. Vnde tandem illi facile fuit ad primae causae cognitionem aliter. Tertio, potuit etiam Deus impressione aliqua manifestare Angelis se esse: & certum est id reuelasse omnibus, seque vt finem supernaturalem illis proposuisse. At hinc non de reuelationibus, sed de naturali tantum cognitione disputamus.

7.
Angelus
cognoscit
naturaliter
Deum, vt
seipsum, vt
per medium
cognitum.

Cum autem dico Angelus per suam substantiam, & per alias res, cognoscere Deum: intelligo tanquam per medium cognitum. Ad quod non requiritur aliud medium incognitum, seu species Dei impressa: cum intellectus sufficienter determinetur ab obiectis directe cognitis, ex quibus indirectam illam Dei notitiam elicit. Nec obest, quod substantia Angeli non sit effectus adaequatus virtuti diuinae, vt ideo non possit Deum representare. Quamuis enim neque Angelus, neque totum vniuersum, sit effectus adaequatus virtuti diuinae, & non sit ratio Angelis cognoscendi Deum perfectissime: est tamen ratio sufficientis cognoscendi aliquatenus, etiam conceptu proprio, id est, non communi, sed peculiari; licet non omnino distincto, neque proprio alio sensu, id est, germano & quidditatiuo. Sufficit enim quod sit effectus Dei proprius, quamuis non adaequatus, vt ex illo possint Angeli & homines denotare in notitiam Dei tanquam causa illius propriae. Non obest, etiam quod

Angelus non sit imago Dei perfecta, imò non pauca habeat oppositiones ad diuinam perfectionem. Nam vnum diuersum, quamuis imperfectius, ostendit aliud, cui necessario ita connexum est, vt sine ipso nec esse, nec intelligi perfecte possit. Sic effectus ostendit causam a qua necessario & essentialiter pendet: idque tanto perfectius, quanto magis accedit ad causae perfectionem, maioremque cum illa proportionem habet. Vnde sequitur Angelos substantia perfectiores, eò magis ipsa Deum cognoscere naturaliter. Idemque dico de aliis Angelis & creaturis, quibus vemediis & veluti gradibus ad Dei cognitionem ascendunt.

Adde, cum Angelus Deum per seipsum cognoscit, vel per alias creaturas, vt per medium cognitum, vna eademque cognitione attingere vtrumque. Connexa enim vt connexa, & relatio ac terminus, cognoscuntur necessario eodem actu. At Angelus Deum per se, vel per alias creaturas cognoscens, cognoscit vt connexum, & vt terminum habitudinis transcendentalis, quam creaturae habent ad ipsum, vt effectus ad causam, & velut essentia participata & dependentia, ad id a quo participant & pendunt.

Atque vt inde incipit prima Dei cognitio naturaliter inter homines: sic inter Angelos coepisse probabilis est. Nec aliter potuit incipere, nisi Deus in presserit speciem, vel aliquid per modum speciei, quo directe & immediate in Deum ferri possent. Cuius impressionis naturaliter debita & facta nullum indicium est. Posita tamen prima cognitione Dei per creaturas habita, & speciei talis cognitionis ex actu relicta: possunt deinceps Angeli per vsum inadaequatum illius speciei de Deo solo cogitare sine respectu ad creaturas, secundum attributa ipsius absoluta, entis a se, infiniti, sempiterni, immensi &c. Vt è contrario possunt etiam se, & alias creaturas cognoscere inadaequatè sine respectu ad Deum, quoad attributa secundum modum concipiendi & significandi abstracta & absoluta a tali respectu. Sicut enim nos oculo corporeo videmus albedinem non visa tali dependentia, sic &c. Quare cognitio qualibet substantiae Angelicae, vel aliarum creaturarum non est necessario connexa cum cognitione Dei: neque è contrario, quauis cognitio Dei est necessario connexa, vel identificata potius cognitioni creaturarum.

Angeli
cognitio de
Deo coepit
a creaturis
per se
men potest
sine illis
Deum cog-
noscere.

Adde praeterea posse Angelos Deum per se, vel per alias creaturas cognoscere, tum per discursum, tum etiam sine discursu tam formali, quam virtuali. Per discursum quidem; multiplicando cognitiones realiter, & vnam ex alia gignendo, qui discursus formalis est. Sine discursu verò formali, inferendo Deum ex creaturis, vnico actu simplici, equiualente multis illis, ex quibus formalis discursus coalescit. Itemque sine omni dis-

10.
Cognoscit
Deum per
discursum
& sine dis-
cursu.

curfus, tam formali, quam virtuali, per iudicium simplex, vel per simplicem apprehensionem: qualem habet is, qui in imagine prototypum agnoscit, vel relationem apprehendit ut selem, aut connexa & vnita ut talia. In quibus omnibus cognoscendi modis non tanta inest perfectio vel imperfectio, ut Angelis negandi sint, sicut inferius ostendemus disp. 40. sect. 2.

11. Quocumque autem modo per se, vel per alias creaturas Deum Angeli cognoscant, etiam vnico actu: non est necesse, vt sicut se vel creaturas illas quidditatiue & intuitiue cognoscunt: sic & Deum. Potest enim eadem cognitio respectu vnus quidditatiua seu germana, & intuitiua: respectu vero alterius, impropria & abstractiua. Sicut nos ipse clare quidem multos effectus intuemur, & sensibus experimur: quos tamen causam vel nescimus, vel confuse tantum & abstractiue cognoscimus. Consentit Suarez lib. 2. cap. 19. num. 2.

12. Secunda pars conclusionis, qua diximus notitiam naturalem Angelorum de Deo non esse intuitiuam, est de fide, definita in Concilio Viennensi sub Clemente V. vt refertur in Clementina Ad nostrum de Hareticis, vbi damnatur vt haretica hęc propositio Beuardoni, Quod intellectualis natura est naturaliter cognita in seipsis, &c. Et confirmari solet his & similibus Scripturę locis: 1. Timoth. 1. Regi seculorum immortalis & inuisibilis. Et cap. vlt. Habitat sicut in cęlesti Hierusalem. Et Roman. 8. Spiritum peccati mors, gratia autem Dei vita eterna. Et Psalm. 85. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Gratiam absolute, id est, donum supernaturale. Quę loca in hunc sensum intelligunt, & ad Angelos, ac spiritus sanctos & creatos extendunt Sancti Patres, vt Augustin. lib. 12. de Ciuit. cap. 9. vbi ait, quę in Scriptura sacra dicuntur de charitate, gratia, & gloria, quod sint supernaturalia dona Dei, non minus de Angelis vera esse, quam de hominibus. At est de fide, quod hęc sint dona supernaturalia respectu hominum. Ratio denique sumenda est ex imperfectione intellectus Angelici, improprietate naturaliter luminis diuinitatis intueudo immediate in seipso. Qua de re plura diximus supra, disp. 7. sect. 2. & sequentibus.

13. Dixi, non tamen intuitiuam, sed ne quiddam abstractiuam, germanam & quidditatiuam, ac propriam id est, non alienigenam, aut confusam & analogam: quia si haberent notitiam Dei abstractiuam, germanam & quidditatiuam, siue directam, qualem habemus eorum, quę per sensus in seipsis, aliquando, percipimus; siue indirectam, qualem eorum, quę cognoscimus in simili, vel æquivalenti, vt Regem in viua ipsius imagine: quę illa perfectio magna esset in Angelis, & ad supernaturalem beatitudinem propere accedens ex parte intellectus: neque ex parte voluntatis desissent amor & gaudium æquimum, ad quę Dei cognitio tam perfecta necessitates. Experimur enim, quando perfecte recedamus ali-

quius formę antea perceptę, aut quando in natura imagine representatam contempnimur; penę æqualiter nos afficit tali cognitione, atque ex intuitione. Quare Angeli, essent prope beati naturaliter: quod falsum est. Cum dæmones, in quibus naturalia manserunt integra, miserimi sint, & à beatitudine longissime remoti.

Addit Suarez Deum non posse cognosci quidditatiue, quin cognoscatur intuitiue & secundum existentiam: cum existentia sit de Deo quidditate seu essentia. Et quia de fide est non posse ab Angelis naturaliter cognosci intuitiue: ergo nec abstractiue quidditatiue. Verum præterquam quod existentia vt comparata ad hoc instans temporis, vel vt præsens huic loco, non est essentialis: negandum est omnem notitiam quidditatiuam debere esse adequatam. Nam cognitio quam Beati habent de Deo, est quidditatiua, imò etiam intuitiua: & tamen non est adequata & comprehensiuua. Et nos oculis corporeis albedinem videmus & lucem, non vitā tamen essentialis earum dependentia à prima causa. Verius itaque censuo cum Scoto Quodlib. 7. conclus. 2. & Molina 1. p. qu. 1. art. 2. disp. 6. possibilem esse notitiam Dei quidditatiuam, non-intuitiuam. Qualis esset notitia illius qui in trahitu videt Deum (sicut de Moysse & Paulo multi censent) posteaquę suę visionis recordatur, & obiecti prout à se visit.

Ex his collige non posse naturaliter Angelum cognoscere Deum per propriam speciem, quę illum representat quidditatiue, quam speciem Scot. in 2. distinct. 3. qu. 9. §. Ad questionem, immerito asseruit esse Angelis connaturalem, persuasus his argumentis. Primò, quia naturalis felicitas Angeli maior est, quam naturalis felicitas hominis. Sed homo ante peccatum potuit naturaliter habere Dei notitiam aliquo modo distinctam. Ergo Angelus perfectiorem, nempe quidditatiuam, habere debuit. Secundò, talis species possibilis non videtur excedere naturalem perfectionem Angelorum. Ergo non debet illis negari. Tertio, D. Augustin. lib. 4. de Genesi ad literam cap. 21. & sequentibus, tribuit Angelis omnibus, ante lapsum, cognitionem naturalem rerum creaturarum, in Verbo, id est, in Deo ipso; præter cognitionem uespersionam rerum in Verbo in seipsis. Illa verò cognitio rerum in Verbo non potuit esse sine cognitione Dei vel intuitiua, vel abstractiua per propriam speciem. Non primò: quia peccantes Angeli Dei visionem nunquam sunt assecuti. Secundum ergo dicendum est. Ex illo autem actu potuit remanere similis alia species, & notitia habitualis, ad memoriam valens, qualem habuit D. Paulus, per quam eorum recordabatur, quę ad tertium cælum raptus audiuerat & viderat. Et hęc potitia Dei erat similiter quidditatiua, & per propriam speciem: quāuis esset abstractiua. Sed ad primum Respondeo naturalem

Potest eade notitia esse intuitiua vnus obiecti, & abstractiua alterius.

Vicanepl.

Angeli nõ debent naturaliter Dei notitia intuitiua, neque germanam.

August.

13.

MARTIN NEUS LIB. I. DE ANGELIS

Potest huius notitia quidditatiua, & intuitiua.

Scoto.

Angeli est conceptus in seipso.

August.

felicitatem Angelorum esse quidem humana naturam, & distinctiorem Dei notitiam exigere; non tamen eò usque distinctam, & perfectam, ut sit germana & quidditatiua. Ad secundum patet ex dictis tantam Dei notitiam excedere naturalem perfectionem Angelorum: & procul abesse à misero demonum statu, in quo tamen remanent omnia naturalia. Ad tertium dico explicationem illam D. Augustini de opere sex dierum, distinctorum durat taxat per duplicem illam cognitionem Angelorum, non esse literalem, neque communiter receptam, sed ferè ab omnibus reici; & cognitionem rerum in Verbo non esse naturalem Angelis, sed gratuitam, quæ nec omnibus, nec initio data fuit. Neque Angelus prius res creatas cognouit in Deo, quasi matutina & antecedenti cognitione, posterius autem in seipsis quasi vespertina & succedente; sed per res creatas cognouit Deum analogice priusquam illum intuesetur, aut in ipso directè vel quidditatiuè cognouit quiddam intelligeret.

Vide supra disp. 33. sect. 2. et 3.

SECTIO II.

An & quatenus Angeli cognoscant materialia singularia, præterita, & futura?

17. Angeli cognoscunt directè materialia singularia. Suarez. Vasq.

Dico primò, Angelos nosse quidditatiuè materialia singularia, etiam directè & intuitiue, postquam ipsorum existentia & sufficienti applicatione. Ita communiter Theologi teste Suarez lib. 2. cap. 6. num. 3. & Vasq. in notatione ad art. 2. qu. 57. Et quidem hæc in singulari ab Angelis cognosci patet ex Scriptura. Tentant enim demones in singulari Eam, Iob, Iudam, & alios. Non verò Angeli singulariter luctantur cum Iacob, apprehendunt capillis Abacuc, alloquuntur & solantur Iosue, Gedeonem, Prophetas, Christum, Apostolos. Item res singulares, materiales & sensibiles, ut cælos, regunt, administrant, & mouent, illisque veniunt multipliciter: quod sine cognitione fieri nequit. Et ut rectè argumentatur S. Thom. quæst. 57. artic. 2. si nomines materialia singularia sensibilia nõrunt quando existunt, etiam quidditatiuè & intuitiue: quanto magis Angeli, quorum vis intelligendi perfectior est, continent excellentius & simplicius perfectionem sensuum humanorum. Neque verò limitantur Angeli, ut sensus humani, ad accidentia materialia sensibilia: cum eorum intellectus sit virtus cognoscendi vniuersalissima, neque maiorem habeant de se proportionem cum illis, quam cum aliis materialibus.

Thom.

18. Cognoscit ipsam singularia.

Hinc à fortiori collige Angelos naturaliter cognoscere singularia immaterialia, & seipsum indicem, quod ad mutuam inter ipsos societatem peculiariter necessarium est. Difficultas verò specialis, quæ circa mate-

rialia singularia obijci potest ex parte motui & determinatiui, alibi soluta est. Adde distinctè nosse ipsammet singularitatem, seu differentiam indiuidualem, contra quam nos, qui lucem, albedinem, & similia, etiam germanè cogita, nequimus discernere ab aliis eam substitutis, planè similibus. Probatur, quia illa notitia est naturalis in substantia, neque est cur fugiat intuitionem Angeli nostræ longè subtiliorem. Item quia singularitas est de se valde intelligibilis, cum sit conditio maxime naturalis cuiuslibet enti: nihil enim existit, quod non sit singulare & determinatum. Vniuersale autem contra tantum rationis actus: & ut ait Aristoteles I. de anima textu 8. *Vniuersale aut nihil est, aut posterius est.* Nimirum est post singularia, à quibus per intellectum abstrahitur. Materialitas verò aut sensibilitas non officit, quin materialia singularia sint Angelo intelligibilia, licet is quoad suum esse substantiale sit omnino abstractus à materia. Deus enim multo abstractior est; & tamen omnia sensibilia & materialia singularia, etiam directè, intelligit perfectissime. Neque est necesse ut res cognita sit eo modo in cognoscente, quo est in seipsa: materialiter, si est materialis, sensibilibus, si sensibilibus. Potest enim vitaliter exprimi per aliquid aliud, & nobilius, quam in seipsa sit. Et similitudo inter obiectum & cognitionem, non debet esse formalis & vniuoca, sed intentionalis.

Aristo.

Notandum tamen Angelos non posse naturaliter quidditatiuè, aut intuitiue, operationes naturales rerum singularium, siue materialium, siue immaterialium. Nam præter ea quæ de actibus liberis subiungemus inferius; non norunt Angeli distinctè, neque intuitiue rationes illas, quæ licet in seipsis sint naturales, tamen nequeunt cognosci germanè, quin cognoscantur entia supernaturalia. Cuiusmodi est potentia obedientialis ad gratiam & gloriam, ad unionem hypostaticam, ad actuum supernaturalium operationem, & similia. Neque etiam quàm latè pateat huiusmodi virtus obedientialis. Non possunt quoque cognoscere simul & distinctè omnes actus naturales, qui ab aliis Angelis, vel ab animabus rationalibus in æternum, exercebuntur. Quippe qui infiniti sunt, & non possunt simul capi ab intellectu finito.

Non cognoscunt omnes rationes naturales rerum singularium.

Dico secundo, Angelos posse quidem naturaliter præscire certè & euidenter futura necessariò productura à causis naturalibus, & necessariis, non impediantur: secus autem futura contingentia ab aliena libertate pendentia. Declaratur, & probatur conclusio. Primò, sermo hic est de futuris ut talibus: non autem ut mere possibilibus, quæ certè non posse cognosci ab angelo per se, id est, sine aliquo medio cognito, vel incognito, determinante & excitante intellectu Angelicum vice ipsorum obiectorum, quæ cum sint pure possibi-

203